

5. Вжиття заходів реагування. Має бути чіткий план дій на випадок кібератаки, який включає чітко визначені ролі та відповідальність, процедури повідомлення про інциденти та кроки з ліквідації наслідків.

Захист освітніх закладів від кібератак є спільним завданням, яке потребує постійної уваги та зусиль з боку керівництва, викладачів, персоналу та учнів. Вживаючи комплекс заходів та підвищуючи рівень обізнаності про кібербезпеку, ЗЗСО можуть значно знизити ризики стати жертвами кіберзловмисників. Важливо пам'ятати, що кіберзагрози постійно змінюються, тому ЗЗСО необхідно постійно оновлювати свої стратегії кібербезпеки та вживати заходів для захисту своїх даних та інформаційних систем.

Список використаних джерел

1. Служба безпеки України. (2023). З початку року СБУ нейтралізувала майже 4 тис. кібератак на органи влади та критичну інфраструктуру України. АрміяInform. Доступно: <https://armyinform.com.ua/2022/12/26/z-pochatku-roku-sbu-nejtralizovala-ponad-45-tys-kiberatak/>
2. ППЛ (ГО «Платформа прав людини»). (2023). Війна у цифровому вимірі та права людини: Підсумковий звіт із 24 лютого 2022 року по 31 серпня 2023 року. Київ: ГО «Платформа прав людини». Доступно: <https://ppl.org.ua/wp-content/uploads/2023/11/vijna-u-cifrovomu-vimiri-ta-prava-lyudini-pidsumkovij-zvit.pdf>
3. Лук'янець, В. О., & Малюк, О. О. (2022). Кібербезпека освітніх закладів України в умовах воєнної агресії Російської Федерації. Сучасні проблеми інформатики, математики, механіки та фізики, 15(1), 171-180. Доступно: <https://csecurity.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/365/303>

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ НАРАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДЛЯ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ. Тимчук Л. І.¹, Рубан Л. М.²

Професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки¹, Київський національний університет імені Тараса Шевченка; доцент кафедри іноземних мов економічного факультету², Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Ключові слова: цифровий наратив, діти війни, підготовка вчителів.

Війна – складне суспільно-політичне явище, яке завдає непоправної шкоди життю і здоров'ю населенню певної країни. Найболючішим є те, що під час війни особливих страждань зазнають діти. На нашу думку, важливу місію у подоланні

наслідків війни для дітей в Україні мають взяти на себе педагоги – люди, які обрали шлях духовного зцілення та просвіти нації. Для успішного спілкування з дитиною педагог повинен швидко діагностувати її стан і допомогти вирішити проблему на професійному рівні. Педагог, усвідомлюючи свою відповідальність за життя та здоров'я дитини, яка постраждала внаслідок збройного конфлікту, повинен всебічно підтримувати дитину, створювати атмосферу довіри, любові та позитивної взаємодії, надавати необхідні консультації її батькам або особам, які їх замінюють.

Використання педагогами цифрових наративних технологій, що ґрунтуються на конвергенції цифрових технологій з наративно-терапевтичними практиками відіграє важливу роль у подоланні наслідків травм, пережитих дітьми, які постраждали внаслідок бойових дій та збройних конфліктів. Цифровий наратив – це історія, створена за допомогою цифрових технологій, яка відображає точку зору автора. Категорію цифрового наративу ввели в науковий простір американські вчені на початку 90-х років XX століття для визначення феномену конвергенції цифрових технологій і мистецтва усної оповіді. Процес створення цифрових наративів – це практика поєднання духовної, мистецької та технологічної складових, яка поширилася в міжнародному освітньому просторі та набула ознак тенденції самовираження в умовах глобалізації (Тумчук, 2016).

Для того, щоб педагоги могли ефективно використовувати цифрові наративи в практичній діяльності доцільно впроваджувати цифрові наративні проєкти у процес неперервної професійної освіти на різних рівнях формального та неформального навчання в різноманітних освітніх інституціях. Важливо розуміти, що процес навчання цифрової наративної терапії дає можливість надавати психолого-педагогічну допомогу, перш за все, фахівцям, які вчаться допомагати дітям шляхом поєднання потенціалу наративної терапії та цифрових технологій. Створення та сприймання цифрових наративів мотивує майбутніх фахівців до оволодіння професійними педагогічними та терапевтичними навичками, розвиває толерантність, емпатію щодо проблем постраждалих дітей. Результати проведених досліджень показують доцільність використання біографічних цифрових наративів (розповідей про реально пережиті травматичні події) для позитивного впливу на розвиток емоційної сфери майбутніх фахівців. Адже професійно допомагати дітям можуть люди, які здатні на емпатію, співчуття і водночас із життєствердним світоглядом (Leshchenko, Tymchuk, Tokaruk, 2020).

Ефективним засобом поступового вирішення травматичних проблем дітей є оволодіння майстерністю створення цифрових фантастичних наративів. Особлива увага приділяється цифровим фантастичним наративам, сюжетна лінія яких базується на казках (народних та літературних, а також власноруч вигаданих) у роботі з різними категоріями дітей, які психічно й фізично постраждали внаслідок бойових дій та збройних конфліктів: діти внутрішньо переміщених осіб; діти, які проживають на окупованих територіях; діти – члени сімей осіб, які загинули або пропали безвісти; діти – члени сімей ветеранів / учасників бойових дій; діти – члени сімей військовослужбовців; діти – члени сімей осіб з інвалідністю внаслідок війни; діти – члени сімей полонених військовослужбовців та осіб безвісти зниклих.

Цифрові фантастичні наративи дозволяють поєднати казкотерапію з терапевтичним потенціалом цифрових технологій. Теоретичні основи використання цифрових казкових наративів у роботі з дітьми, які постраждали від збройних конфліктів, ґрунтуються на таких положеннях:

- цифрові казкові наративи допомагають створити казкову терапевтичну реальність, яка характеризується позитивним когнітивно-комунікативним полем;
- використання казки під час психолого-педагогічної взаємодії дозволяє дітям поступово долати бар'єри страху, розповідати автобіографічні історії про страшні події, які вони пережили;
- вибір цифрових технологій відповідно до інтелектуальних профілів педагогів і дітей на основі застосування теорії множинного інтелекту розширює можливі способи творчого вираження, інтегруючи вербальні, візуальні, музичні, логічні, фантазійні, індивідуальні та групові способи самовираження;
- проектування травматичного досвіду на сюжети казок спонукає дітей до створення фантастичних історій про пережите, безпечного експериментування з казковими подіями, сприяє зникненню фобій (Leshchenko, Tymchuk, Tokaruk, 2020).

Фахівців також необхідно навчати мистецтву створення власних казкових розповідей, що допомагає індивідуалізувати роботу з психолого-педагогічної підтримки постраждалих дітей, врахувати конкретні обставини пережитих трагічних подій (Ruban, Leshchenko, & others, 2023).

У результаті використання фахівцями самостійно створених цифрових фантастичних наративів діти повинні переконатися, що:

- війна тимчасова, вона закінчиться і всі житимуть у мирній державі;

– їхні батьки, родичі та друзі охороняють не лише територію, а й кожну дитину окремо;

– їх люблять, вони – надія і майбутнє держави Україна, вони – радість і щастя країни.

Фахівці повинні намагатися робити все від них залежне, щоб діти не відчували себе забутими, вірили, що у кожного з них є майбутнє, в якому будуть створені умови для реалізації себе в суспільстві добрих і щасливих людей.

Використання цифрових наративів створює освітню наративну реальність, яка забезпечує розвиток навичок спеціалістів з надання педагогічної та терапевтичної допомоги дітям, постраждалим від збройних конфліктів. Освітні та виховні функції цифрових наративів полягають у розвитку важливих для всіх учасників освітнього процесу умінь:

- прийняття, співчуття, співпереживання суб'єктам освітнього процесу;
- створення освітньо-терапевтичного середовища, що характеризується позитивною атмосферою спілкування;
- використання фантастичних сюжетів для безболісного подолання дитячих страхів, фобій, що виникли внаслідок пережитих страшних подій;
- створення сприятливих умов для розвитку комунікативних навичок дітей у процесі групового створення цифрових наративів;
- співпраця з людьми різного віку під час реалізації творчих проєктів;
- вибір цифрових технологій відповідно до інтелектуальних профілів педагогів і дітей на основі застосування теорії множинного інтелекту, що розширює можливі шляхи творчого вираження, стимулює особистісне зростання кожного учасника навчального процесу;
- створення подальшого щасливого майбутнього у формі фантастичних історій, що стимулюють активізацію життєтворчих дій.

Створення та впровадження цифрових наративних стратегій має бути спрямоване на поєднання філософських, психологічних, педагогічних, мистецьких і технологічних знань та навичок, щоб надихнути на педагогічну та терапевтичну освітню практику для допомоги дітям та їхнім сім'ям, постраждалим від збройних конфліктів. Освітньо-педагогічний потенціал використання цифрових наративів має сприяти виявленню безкорисливої любові фахівців, яка виражається у доброзичливому ставленні, емпатії, прийнятті, здатності знаходити конструктивні контекстуалізовані рішення різних проблемних ситуацій.

Список використаних джерел

- Leshchenko, M., Tymchuk, L., Tokaruk, L. (2020). Digital narratives in training inclusive education professionals in Ukraine. *Inclusive education: Unity in diversity*, 254-270.
- Ruban, L., Leshchenko, M., Oliinyk, I., Petrovsky, M., & Sandyha, L. (2023). Fairy tale therapy for children of war. *Amazonia Investiga*, 12(68), 78-84. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.68.08.7>
- Tymchuk, L. (2016). *Digital narratives in teaching future Masters of Education: history, reality and prospects of development: monograph* [in Ukrainian].

ОСНОВНІ ФОРМИ ОНЛАЙН-КОМУНІКАЦІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ. Юрійчук Н.

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі(Україна, м. Переяслав)

Ключові слова: онлайн-комунікація, дистанційне навчання, базова школа, урок української мови, інноваційні методи, інновація.

Перехід закладів загальної середньої освіти на дистанційне навчання є справжнім викликом для вчителів, учнів, та їх батьків. Учителі постали перед нагальною потребою у забезпеченні якісного навчання з використанням комп'ютерних технологій, що передбачає оформлення й передавання навчального матеріалу, контроль за його засвоєнням, забезпечення онлайн-комунікації з учнями. Все це призвело до необхідності підвищення рівня цифрової грамотності всіх учасників освітнього процесу.

Питанням організації дистанційного навчання присвячено значну кількість досліджень (В. Биков, О. Бондаренко, В. Заболотний, О. Міщенко, О. Пінчук, О. Пометун, О. Шестопад, І. Булах, А. Єршов, М. Жалдак, Б. Житомирський, В. Ключко, Г. Михалін, О. Співаковський, М. Шкіль та ін.). Ними розроблено дидактичні та методичні підходи до використання технічних засобів навчання під час вивчення різних навчальних предметів. Проте, незважаючи на значну кількість праць науковців, зазначені проблеми потребують постійного дослідження з огляду на тенденції реформування освітньої галузі й нові виклики, що постають у сучасних умовах. Саме це й зумовило вибір теми наукової розвідки.